

protòkala, -ē, protòkal, -a (naranča); re-kāza, -ē, rēkāz, rākāz, -a (kazaljka na satu); šānduda, -ē, šāmdud, -a (vrsta kiselkaste murve, porijeklom iz Šama, Sirije); zembīla, -ē (pletena košara od vrbova pruča, široka i plitka), zēmbilj, -a (torba od rogozine, postavljena učinjenom kožom); zerrīna, -ē, zerrīn, -a (narcis). Škaljićev rječnik nema riječi: mafīle (plurale tantum), pendžera, protokala i zembila u ženskom rodu.

U treću kategoriju spadaju turcizmi: ájet, -a, áje, -eta (rečenica, »stih« u Kur'anu); čāt, -a, čāge, -eta (papirić za cigarete); dēmet, -a, dēme, -eta (snopić npr. listova duhana); harēket, harēcet, -a, harēke, -eta (1. znak života, kretanje, gibanje. 2. kratki vokal u arapskom pismu); hidžret, -a, hi-džra, -ē (seoba Muhamedova iz Meke u Medinu 16. VII 622. godine); kēškek, čēškek, -a, kēške, -eta (jelo od ukuhana ostupana žita i ptičjeg mesa); sirčet, -a, đul-sirčet, -a, sirće, -eta, đulsirće, -eta (ocat, ocat s laticama od ružina cvata); sūret, -a, sūre, -eta (slika, portret: »Lijep kao suret, kao sure!«), šērbet, -a, šērbe, -eta (šećerni ili medni napitak); terbijet, -a, terbije, -eta (odgoj). U Škaljićevu rječniku ne postoje riječi áje u srednjem rodu ni sirčet (đul-sirčet) i terbijet u muškom rodu. Škaljić je u svojim »Turcizmima u srpskohrvatskom jeziku« naveo većinu turcizama u oba ili sva tri roda, a da nije u uvodu naveo gdje se koji oblici pojedinih turcizama govore. Ja sam ovdje naveo samo one turcizme koji postoje u živom narodnom govoru, a u Škaljića ih ima i povijesnih, koji se više ne upotrebljavaju u živom govoru.

Pored ove pojave postoji još jedna dovoljno neuočena pojava različitosti samoglasnika u sufiksima i suglasnika u osnovama turcizama u različitim krajevima hrvatskosrpskog jezičnog područja. Npr. u Bosanskoj krajini je česta pojava da se palatalno k' (arapski pisani »kef«) iz turskog (arapskog) jezika izgovara kao k, a u drugim krajevima kao č, npr. šeker, sirke, kilim. Sufiks -luk ((lik/lik) na najvećem dijelu južnoslavenskog štokavskog područja se tako i izgovara: dušmánluk, cigánluk, cigárluk, belēnzuk ili izun (dozvola). Dok sam bio profesor u Podgorici u Crnoj Gori

(1933–1935), tamo sam slušao i zabilježio ovakve oblike: cigārlāk, ilānlāk, kōpčalāk i u drugim sličnim primjerima: jastāk (jastuk), hajtār (hátur: otići nekome na hajtār – otići i izraziti sažaljenje, sućut). U Livnu se opet govori: háter, jástek, belēnzek, izen, bēglek (bēglečkā džamija), baj-rēktār. Tamo sam također čuo i zabilježio i hrvatskosrpsku riječ mōzek (mozak).

Alija Nametak

DRVEĆE, A NE »DRVEĆA«

U novinama (Politika od 21. 1. 1965, na 8. strani) videh naslov: *Drveća* – »kišobrani«, a i u tekstu piše: »U kišnim danima drveća – kišobrani služe čobanima kao zaštića«.

Ovde nam smeta oblik »drveća« kao nominativ plurala, što je pogrešno.

Trebaló je reći DRVEĆE (a ne: drveća) ili: *drveta* (pošto je i reč »kišobran« upotrebljena u množini), jer zbirne imenice nemaju množine čim samo svojim sadržajem, smislom (a i oblikom) znače množinu.

Kao što nećemo reći: granja, žbunja, iverja, kamenja, lišća, perja, rublja, trnja cveća, šiblja, nego *granje, žbunje, iverje, kamenje, lišće, perje, rublje, trnje, cveće, šiblje*, tako valja govoriti i pisati samo: *drveće, drvlje*, a ne drveća, drvlja.

Zanimljivo je da u našem jeziku imenica »drvo« za množinu može imati – pet oblika: 1) *drveta* (sve ista vrsta, npr. lipe, hrastovi), 2) *drva* (za ogrev), 3) *drveće* (kad ih je više vrsta, npr. u šumi), 4) *drvad* i 5) *drvlje*, ali su samo prva dva pravi oblici množine, a ostala tri su zbirne imenice.

Mogu zbirne imenice katkad imati i oblik množine – ako svojim osnovnim oblikom znače jedinstvenu celinu (npr. – groblja) ili posebnu vrstu nečega (npr. grožđe – grožđa, što vredi i za imenicu narod – narodi), ali to nije slučaj s rečju *drveće* koja se u množini ne može upotrebiti.

Rade Zorić

VIJESTI

OSNOVANA PODRUŽNICA HFD U PETRINJI

Nakon izvršenih priprema i propagande za upis u Hrvatsko filološko društvo, održana je osnivačka skupština Podružnice HFD u Petrinji uz prisutnost velikog broja članova. Na skupštini su bili u ime HFD iz Zagreba dr Zdenko Škreb i dr Radoslav Katičić.

O povijesnom razvoju HFD govorio je dr Z. Škreb, a dr R. Katičić o suvremenom proučavanju jezika. Prisutni su pažljivo saslušali predavače i srdačno ih pozdravili. Poslije toga podnesen je prijedlog za budući rad Podružnice, koji je dopunjen i poslije diskusije jednoglasno prihvaćen. Radi boljeg uvida navodim jedan dio iz programa za budući rad.

Glavni zadatak bit će angažiranje članova na razvijanju jezične kulture i opće kulture u svojoj sredini. Rad na ovom zadatku provodit će se, pretežno, preko tribine »Aktualni razgovori o književnom jeziku i njegovoj primjeni«. Na takvim skupovima neće se raspravljati samo o teoretskim pitanjima jezika nego o primjeni književnog jezika u praksi, emisijama lokalne radio-stanice, natpisima i reklamama u gradu, o jeziku korespondencije radnih organizacija, lokalnoj štampi itd.

Stručnom usavršavanju nastavnika i njihovom osposobljavanju za što uspješniji metodički rad na razvijanju jezične kulture omladine posvetit će se posebna pažnja preko stručnih aktiva nastavnika, konzultacija ili stručnih sastanaka nastavnika.

Planiran je sistematski rad s omladinom, naročito s onom koja se opredijelila ili već studira hrvatskosrpski jezik na Pedagoškoj akademiji u Petrinji. Poradit će se na propagiranju »Jezika« i »Umjetnosti riječi« među omladinom.

Radi poticanja i pomaganja kulturno-prosvjetnog rada Podružnica će surađivati sa srodnim stručnim društvima koja djeluju na ovom području, a to su: Ogranak Matice hrvatske, Podružnica Pedagoško-književnog zbora, Općinsko prosvjetno vijeće, Dom kulture »Moša Pijade« i s drugim institucijama.

Podružnica u Petrinji uspostaviti će redovnu suradnju s Upravnim odborom HFD u Zagrebu, iskorišćujući stručne kadrove iz Zagreba za izvršavanje svoga programa.

Isto tako Podružnica HFD u Petrinji nastojat će se aktivno uključiti u radni program HFD u Zagrebu dajući svoj doprinos organizacijskom, idejnom, stručnom i kulturnom programu ovog značajnog društva SR Hrvatske.

Program je vrlo opsežan, ali postoje svi objektivni razlozi da se ostvari. Podružnica u Petrinji jedna je od najbrojnijih u našoj Republici. Broji 96 članova. Uključeni su prosvjetni radnici, veterinari, liječnici, agronomi, inženjeri, službenici, penzioneri i dr. gencija u Petrinji.

Svaki član primat će časopis »Jezik«. Nastavnici našega jezika i »Umjetnost riječi«. U Petrinju danas dolazi preko 200 primjeraka časopisa »Jezik« i 61 primjerak časopisa »Umjetnost riječi«.

Novost u radu podružnice sastoji se i u tome što se povezala s užim terenom, odnosno centralnim osnovnim školama kako bi se djelovanje Podružnice proširilo na veće područje.

Petrinja je malo, ali živopisno banijsko mjesto. Bogato po svojoj kulturnoj tradiciji. Novoosnovana Podružnica pridonijet će da kulturni život postane još življi i sadržajniji.

Ivan Sović